

Seat No. : _____

TU-109

M.A. Sem.-I

May-2013

Economics-405

(Growth & Development-I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : પ્રશ્નપત્ર મુજબ પ્રશ્નનો ક્રમાંક ઉત્તરવહીમાં લખો.

1. આર્થિક વિકાસનો અર્થ શું છે ? અને તેને કેવી રીતે માપી શકાય ? 14
અથવા
સમજાવો :
(a) વસ્તી મર્યાદા તરીકે 7
(b) વસ્તી પ્રોત્સાહક તરીકે 7
2. એડમ સ્મિથની આર્થિક વિકાસની થીયરી ટીકાત્મક રીતે તપાસો. 14
અથવા
(a) માલ્થસ દ્વારા પ્રતિપાદિત આર્થિક વિકાસનો સિદ્ધાંત ચર્ચો. 7
(b) મૂડી સંચય પદ્ધતિ પર રિકાર્ડોના વિચારો ટૂંકમાં સમજાવો. 7
3. લેવિસનો શ્રમના અમર્યાદિત પુરવઠાનો સિદ્ધાંત સમજાવો. તેની મુખ્ય ટીકાઓ કઈ છે ? 14
અથવા
(a) મોટો ધક્કો (બીગ પુશ) સિદ્ધાંત પ્રમાણે અવિભાજ્યતાઓના પ્રકાર 7
(b) બીગ પુશ સિદ્ધાંતનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. 7
4. દેશના આર્થિક વિકાસમાં ખેતીક્ષેત્રનો ફાળો ચર્ચો. 14
અથવા
(a) સ્થળાંતર, મૂડીની હેરફેર અને વ્યાપાર પશ્ચાગામી અસરો જણાવો. 7
(b) પ્રસાર અસરો સમજાવો. 7
5. નીચેના પ્રશ્નનો સાચો જવાબ પસંદ કરી, તેનો માત્ર નંબર (a, b, c, d) તમારી ઉત્તરવહીમાં લખવો : 14
(1) અર્ધવિકસિત દેશ તેની પાસે ધરાવે છે.
(a) મૂડીની વિપુલતા (b) વણવપરાયેલ માનવ અને કુદરતી સંશાધનો
(c) વણવપરાયેલ ટેકનીકલ જ્ઞાન (d) પાંખી વસ્તી
(2) માથાદીઠ આવક, ઝડપી વસ્તી વધારા સાથે
(a) ઘટે છે. (b) વધે છે.
(c) સ્થિર રહે છે. (d) કોઈ અસર થતી નથી.
(3) “ગરીબીના વિષયક માંગ અને પુરવઠાની બંને બાજુ કાર્યરત રહે છે.” આ વાક્ય કોણે કહ્યું છે ?
(a) સીંગર (b) લેવીસ
(c) મીરડાલ (d) નરકસ

- (4) રિકાર્ડોનું પુસ્તક “Principles of Political Economy & Taxation” પ્રથમવાર ક્યારે પ્રકાશિત થયું ?
- (a) 1717 (b) 1917
(c) 1817 (d) 1921
- (5) શુમ્પીટર પ્રમાણે નફાનું કારણ શું છે ?
- (a) સંશોધન (b) ઓછું ખર્ચ
(c) નીચું વેચાણ ખર્ચ (d) વધારે માંગ
- (6) લેવીસે અર્થવ્યવસ્થાને કેટલા ભાગોમાં વિભાજિત કર્યું છે ?
- (a) 4 ભાગ (b) 2 ભાગ
(c) 6 ભાગ (d) 8 ભાગ
- (7) લેબ્ન્સટીન પ્રમાણે, દરેક અર્થવ્યવસ્થા શેના પ્રભાવ હેઠળ હોય છે ?
- (a) આઘાતો (b) પ્રોત્સાહનો
(c) આઘાતો અને પ્રોત્સાહનો બંને (d) આમાંથી કોઈ નહીં
- (8) લેબ્ન્સટીન પ્રમાણે અર્ધવિકસિત દેશોમાં પ્રોત્સાહનોના પ્રકારો કેટલાં છે ?
- (a) 02 (b) 03
(c) 04 (d) 06
- (9) અસમતુલિત વિકાસનો સિદ્ધાંત શેના વિકાસ પર ધ્યાન આપે છે ?
- (a) બધા જ ક્ષેત્રો (b) ચાવીરૂપ ક્ષેત્રો
(c) ચાવીરૂપ ક્ષેત્રોની સાથે બધા જ ક્ષેત્રો પર (d) એકપણ નહિ
- (10) બેન્જામીન હિગ્ગીન્સે કયો સિદ્ધાંત વિકસાવ્યો છે ?
- (a) સામાજિક દ્વેતવાદ (b) વિત્તીય દ્વેતવાદ
(c) ટેકનોલોજીકલ દ્વેતવાદ (d) આંતરરાષ્ટ્રીય દ્વેતવાદ
- (11) ખેતીક્ષેત્રનું મહત્વ નીચે દર્શાવેલ તથ્યો દ્વારા થાય છે :
- (a) ખાદ્ય પુરવઠાનો સ્રોત
(b) વિદેશી હૂંડિયામણની આવકનો સ્રોત
(c) ઔદ્યોગિક કાર્યામાલનો પુરવઠો
(d) ઉપરના બધા જ
- (12) નીચે દર્શાવેલમાંથી વૈશ્વિકરણની જરૂરી લાક્ષણિકતા શું છે ?
- (a) ખાનગીકરણ (b) વ્યાપારના અવરોધોમાં ઘટાડો
(c) વિનિવેશ (d) મૂડી બજારનો વિકાસ
- (13) ચક્રિય કાર્યકરણનો સિદ્ધાંત અર્ધવિકસિત દેશોના કયા પ્રશ્નો સાથે સંબંધિત છે ?
- (a) બેરોજગારી (b) મોટા સમૂહની ગરીબી
(c) પ્રાદેશિક અસમાનતાઓ (d) ઉપરના એકપણ નહીં
- (14) ચક્રિય કાર્યકરણનો સિદ્ધાંત કોણે રજૂ કર્યો ?
- (a) સીંગર (b) મીરડાલ
(c) સ્ટ્રીટેન (d) કીડલબર્જર

Seat No. : _____

TU-109

M.A. Sem.-I

May-2013

Economics-405 (Growth & Development-I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : Write the no. of the question as per the question paper.

1. What do you understand by economic development ? How can it be measured ? 14
OR
Explain :
  - (a) Population as a constraint 7
  - (b) Population as a stimulant 7
2. Critically examine the Adam Smith theory of economic development. 14
OR
  - (a) Discuss the theory of economic development as propounded by Malthus. 7
  - (b) Explain in brief Ricardo's ideas on process of capital accumulation. 7
3. Explain Lewis theory of unlimited supply of labour. What are its main criticisms ? 14
OR
  - (a) Types of indivisibilities according to Big Push theory 7
  - (b) Critical appraisal of Big Push theory 7
4. Discuss the role of agriculture in economic development of the country. 14
OR
  - (a) State the backward effects of migration, capital movement and trade. 7
  - (b) Explain the spread effects. 7
5. Choose the right answer & write only its no. (a, b, c, d) in your answer sheet. 14
  - (1) An underdeveloped country possess
    - (a) Vast capital
    - (b) Unutilized human & natural resources
    - (c) Unutilized technical know how
    - (d) Thin population
  - (2) The per capita income with rapid growth of population
    - (a) decreases (b) increases
    - (c) remains constant (d) no effect
  - (3) "Vicious circles of poverty operate both on the demand side and the supply side".
This statement is of :
    - (a) Singer (b) Lewis
    - (c) Myrdal (d) Nurkse

- (4) Ricardo's book on Principles of Political Economy & Taxation was first published in
(a) 1717	(b) 1917
(c) 1817	(d) 1921
- (5) According to Schumpeter profits are due to
(a) Innovation	(b) Low cost
(c) Low marketing expenses	(d) More demand
- (6) Lewis has divided economy in
(a) 4 sectors	(b) 2 sectors
(c) 6 sectors	(d) 8 sectors
- (7) According to Leibenstein, every economy is under the influence of
(a) shocks	(b) stimulants
(c) both shocks and stimulants	(d) none of these
- (8) According to Leibenstein, the types of incentives that exists in underdeveloped countries are
(a) 02	(b) 03
(c) 04	(d) 06
- (9) Unbalanced theory focusses on the development of
(a) all sectors	(b) key sectors
(c) all sectors including key sectors	(d) none of these
- (10) Benjamin Higgins has developed the theory of
(a) Social dualism	(b) Financial dualism
(c) Technological dualism	(d) International dualism
- (11) The significance of agriculture arises from the following facts :
(a) Source of food supply
(b) Source of foreign exchange earnings
(c) Supply of industrial raw material
(d) All of them
- (12) Which of the following is an essential feature of globalization ?
(a) Privatisation	(b) Reduction of trade barriers
(c) Disinvestment	(d) Development of Capital Market
- (13) The theory of circular causation is related with underdeveloped countries' problems :
(a) Unemployment	(b) Poverty of the masses
(c) Regional inequalities	(d) None of these
- (14) Who coined the theory of "Circular Causation" ?
(a) Singer	(b) Myrdal
(c) Streeten	(d) Kindleberger